

Sprawozdanie
z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 roku

1. Wprowadzenie

Rok 2011 był trzynastym pełnym rokiem działalności Rady ds. Systemu Płatniczego, organu opiniodawczo-doradczego przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, utworzonej na podstawie *uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego.*

Rada ds. Systemu Płatniczego uznała w 2000 r. za wskazane opracowywanie rocznych sprawozdań ze swojej działalności oraz rozpatrywanie i przyjmowanie ich na pierwszym posiedzeniu Rady w kolejnym roku, a następnie przedstawianie do zatwierdzenia Zarządowi Narodowego Banku Polskiego. Podobne sprawozdania za lata 1998-2010 były przyjęte przez Radę ds. Systemu Płatniczego i zatwierdzone przez Zarząd Narodowego Banku Polskiego.

2. Działalność Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 r.

2.1. Aspekty organizacyjne

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

W załączniku tym podano również nazwiska osób upoważnionych przez członków Rady na mocy *uchwały nr 44/2001 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 13 lipca 2001 r. zmieniającej uchwałę w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego* do reprezentowania ich w pracach Rady w razie ich nieobecności.

Poza członkami Rady i osobami upoważnionymi w posiedzeniach uczestniczyli eksperci z instytucji reprezentowanych w Radzie, a także zaproszeni przedstawiciele innych instytucji, jeżeli ich obecność była uzasadniona tematyką posiedzenia.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 roku*, zwanym dalej

Planem (załącznik nr 2), który został opracowany na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 25 marca 2011 r.

W 2011 roku Rada odbyła cztery posiedzenia, w dniach: 25 marca, 22 czerwca, 3 października i 16 grudnia. Miejscem wszystkich posiedzeń była siedziba Centrali NBP.

Wszystkim posiedzeniom Rady przewodniczył p. Piotr Wiesiołek, Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP.

Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

W roku sprawozdawczym Rada zajęła się 34 tematami merytorycznymi, realizując *Plan* z dwoma wyjątkami:

- temat *Dobre praktyki w zakresie prowadzenia rachunków dla osób nieubankowionych* został przeniesiony na posiedzenie w marcu 2012 r.,
- temat *Informacja nt. podmiotów prowadzących działalność polegającą na realizowaniu międzynarodowych przekazów pieniężnych* został, na wniosek NBP, wycofany z *Planu* i umieszczony w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 r.*

i omawiając dodatkowo 5 następujących tematów:

- *Raport o opłacie interchange,*
- *Założenia systemu oceny programów organizacji kartowych,*
- *Kryteria oceny programów organizacji kartowych,*
- *Zalecenie Komisji Europejskiej w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i wynikające z niego wnioski dla Polski,*
- *Projekt uruchomienia w KDPW_CCP rozliczeń derywatów OTC oraz transakcji repo, przy wykorzystaniu mechanizmu nowacji – zgodnie z wnioskiem KDPW S.A.*

W związku z rozszerzeniem *Planu* w ciągu roku sprawozdawczego o 5 dodatkowych tematów niezbędne stało się przeniesienie, za zgodą wnioskodawcy (NBP) dwóch tematów z grupy tematów dyskusyjnych (kategoria A) do grupy tematów informacyjnych (kategoria B). Były to:

- *Informacja nt. stanu prac dotyczących systemu SORBNET2,*
- *Informacja nt. projektu SE-2012 i przeniesienia rozrachunku międzybankowego w euro z systemu SORBNET-EURO na jednolitą wspólną platformę (SSP) systemu TARGET2.*

2.2.Aspekty merytoryczne

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w kilku latach poprzednich, prace Rady grupowały się w następujących obszarach tematycznych:

- zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej, obejmujące następujące tematy: w kategorii (tematy dyskutowane) A:
 - Informacja o systemie CLS – główne założenia i zasady funkcjonowania oraz potencjalne możliwości uczestnictwa polskiego złotego w rozrachunku transakcji na rynku walutowym z wykorzystaniem tego systemu,
 - Informacja nt. stanu prac nad projektem ustawy o usługach płatniczych,
 - Zalecenie Komisji Europejskiej w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i wynikające z niego wnioski dla Polski,
 - Projekt uruchomienia w KDPW_CCP rozliczeń derywatów OTC oraz transakcji repo, przy wykorzystaniu mechanizmu nowacji,
 - Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2010 r.

w kategorii (tematy informacyjne) B:

- Informacja nt. projektu SE-2012 i przeniesienia rozrachunku międzybankowego w euro z systemu SORBNET-EURO na jednolitą wspólną platformę (SSP) systemu TARGET2,
- Sprawozdanie z wdrażania SEPA w Polsce,
- zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego, w tym: w kategorii A:
 - Implementacja rozwiązań biometrycznych – aspekty prawne i społeczne,
 - Zapobieganie sytuacjom awaryjnym w rozliczeniach międzybankowych,
 - Regulacje i programy międzynarodowych organizacji kart płatniczych – wpływ na rynek polski,
 - Zakres informacji przekazywanych przez banki do NBP dotyczących liczby przypadków oraz wartości transakcji fraudowych – propozycja zmian,
 - Stan prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013*
 - Raport o opłacie *interchange*,
 - Założenia systemu oceny programów organizacji kartowych,
 - Kryteria oceny programów organizacji kartowych.

Ponadto Rada opiniowała *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2010 r.* i *Ocenę funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2011 r.*

w kategorii B:

- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2010 r.),
- Porównanie wysokości opłat za przelewy transgraniczne i krajowe w euro w polskich bankach (luty 2010 r. – wrzesień 2011 r.),
- Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2010 r. – czerwiec 2011 r.),
- Informacja nt. firm zajmujących się pośrednictwem w przyjmowaniu wpłat gotówkowych na rachunki bankowe,
- Informacja nt. stanu prac dotyczących systemu SORBNET2,
- Wnioski z VI Kongresu Gospodarki Elektronicznej,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2010 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2011 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2011 r.,
- Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2011 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2010 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2011 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2011 r.,
- Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2011 r.

Poniżej przedstawiono krótkie omówienie tematów należących do kategorii A, prezentowanych podczas posiedzeń Rady, oraz postanowień Rady wynikających z rozpatrywania poszczególnych tematów według podanej powyżej klasyfikacji.

2.2.1. Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań stawianych systemom płatniczym krajów członkowskich Unii Europejskiej

Informacja o systemie CLS – główne założenia i zasady funkcjonowania oraz potencjalne możliwości uczestnictwa polskiego złotego w rozrachunku transakcji na rynku walutowym z wykorzystaniem tego systemu

Informację na powyższy temat przedstawił Departament Systemu Płatniczego NBP (DSP NBP) na posiedzeniu Rady w dniu 22 czerwca 2011 r. Wyjaśniono, że CLS (*Continuous Linked Settlement*) jest globalnym systemem wielowalutowym, uruchomionym w 2002 r., w którym rozliczane są, obecnie w 17 walutach, transakcje z rynku walutowego z zastosowaniem zasady *payment versus payment* (PvP), obniżającej w szczególności ryzyko rozrachunkowe. Poinformowano, że w latach 2002-2003 CLS zwrócił się do NBP z propozycją włączenia do rozliczeń poprzez CLS również polskiego złotego. Powyższa propozycja nie zyskała wówczas akceptacji NBP z dwóch przyczyn:

- w perspektywie przystąpienia Polski do UE w 2004 r. powszechnie uważano, że wejście Polski do strefy euro nastąpi w 2006-2007 r. W tym kontekście wprowadzanie kosztownych zmian do systemów na relatywnie krótki czas wydawało się nieracjonalne.
- system SORBNET nie spełniał technicznego wymagania CLS, zgodnie z którym komunikacja z systemem RTGS banku centralnego – emitenta waluty rozliczanej poprzez CLS musi być oparta na SWIFT. Zauważono, że przeszkoda ta zniknie z chwilą uruchomienia w I kwartale 2013 r. systemu SORBNET2, w którym komunikacja oparta będzie na SWIFT.

Poinformowano o tym, że w 2010 r. CLS ponowił propozycję włączenia polskiego złotego do rozliczeń poprzez ten system. W związku z powyższym miały miejsce robocze kontakty NBP z CLS oraz, w dniu 1 czerwca 2011 r., spotkanie CLS z grupą największych polskich banków komercyjnych. Ponadto, NBP przeprowadził analizy dotyczące zasad funkcjonowania CLS oraz możliwości i zasadności włączenia polskiego złotego do rozrachunku w tym systemie. Przedmiotem analiz były w szczególności:

- zasadność włączenia polskiego złotego do rozliczeń poprzez CLS z punktu widzenia własnych operacji walutowych NBP

Ze względu na dość niski udział polskiego złotego we własnych transakcjach walutowych NBP oraz z uwagi na inne sposoby ograniczania ryzyka stosowane w NBP, Narodowy Bank Polski w rozważanym aspekcie uznał włączenie polskiego złotego do rozliczeń poprzez CLS za niezasadne.

- możliwość obniżenia ryzyka na międzybankowym rynku walutowym dotyczącym polskiego złotego

Wyniki przeprowadzonych analiz wskazały na możliwość wzrostu obrotów na rynku transakcji wymiany polskiego złotego, ale wzrost ten będzie dotyczył przede wszystkim rynku *offshore*. Zdaniem NBP, oznaczałoby to zmniejszenie ekspozycji na ryzyko kredytowe głównie dla banków – matek polskich banków oraz innych banków zagranicznych, a nie dla banków polskich.

- zainteresowanie polskich banków włączeniem polskiego złotego do rozliczeń poprzez CLS

Zdaniem NBP, ze względu na wymagania kapitałowe, konieczność stania się akcjonariuszem CLS Banku i wysoki udział kapitału zagranicznego w polskim systemie bankowym, tylko jeden z polskich banków mógłby być zainteresowany pełnieniem roli uczestnika rozrachunkowego (*settlement member*) w CLS. Większość innych polskich banków ma zagraniczne banki – matki, które już obecnie pełnią tę rolę i zapewne pełniłyby ją wobec swoich banków - córek po włączeniu polskiego złotego do rozliczeń poprzez CLS. W związku z powyższym polskie banki mogłyby dokonywać rozrachunku jako tzw. strona trzecia (*third party participant*). W tym kontekście za istotne uznano ryzyko prawne stron trzecich, w pełni zależne od warunków umowy między stroną trzecią a odpowiednim uczestnikiem rozrachunkowym. Na spotkaniu CLS z bankami w dniu 1 czerwca 2011 r. NBP zwrócił się do banków z prośbą o przekazanie ich wstępnych opinii nt. zasadności wejścia polskich banków do rozliczeń poprzez CLS w polskich złotych. NBP nie otrzymał w odpowiedzi ani jednej jednoznacznie pozytywnej opinii w tej sprawie.

W konkluzji, ze względu na brak zainteresowania NBP i banków komercyjnych wprowadzeniem polskiego złotego do rozliczeń poprzez CLS, NBP uznał kontynuowanie prac w przedmiotowej dziedzinie za bezzasadne. Ewentualny powrót do tej kwestii uwarunkowany został pojawieniem się wyraźnego zainteresowania banków tym tematem.

W dyskusji podzielono opinię NBP o braku biznesowego uzasadnienia dla wprowadzania polskiego złotego do rozliczeń poprzez CLS, zwłaszcza w perspektywie przyjęcia euro jako waluty krajowej w Polsce, mimo nieznanego jeszcze terminu przyjęcia.

Rada zapoznała się z informacją nt. potencjalnych możliwości uczestnictwa polskiego złotego w rozrachunku transakcji na rynku walutowym z wykorzystaniem systemu CLS i podzieliła zawarte w niej wnioski, w tym wniosek o braku uzasadnienia dla włączania obecnie polskiego złotego do tego systemu oraz wniosek o możliwym powrocie do dyskusji na ten temat po uzyskaniu jednoznacznie pozytywnego stanowiska polskich banków w tym zakresie oraz – o ile taki wymóg nadal będzie przez CLS stawiany – po zadeklarowaniu pełnienia funkcji uczestnika rozrachunkowego przez konkretny bank.

Informacja nt. stanu prac nad projektem ustawy o usługach płatniczych

Informację nt. stanu prac nad projektem ustawy o usługach płatniczych zaprezentował przedstawiciel Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego Ministerstwa Finansów na posiedzeniu Rady w dniu 22 czerwca 2011 r. Poinformował on o tym, że pod koniec kwietnia 2011 r. projekt ustawy został przyjęty przez Radę Ministrów. W dniu 7 czerwca 2011 r. odbyło się pierwsze czytanie projektu w Sejmie. Miało ono miejsce na posiedzeniu plenarnym, ponieważ przedmiotowy projekt ingeruje w ustawy podatkowe. Początek drugiego czytania zaplanowano na dzień

28 czerwca 2011 r. Miało się ono odbyć w podkomisji, która została powołana przy Komisji Finansów Publicznych. Przedstawiciel Ministerstwa Finansów wyraził nadzieję, że pod koniec III kwartału 2011 r. ustawa o usługach płatniczych wejdzie w życie.

W dyskusji nawiązano do sprawy opłat pobieranych od agentów rozliczeniowych na rzecz Komisji Nadzoru Finansowego. Zaznaczono, że jest to kwestia, którą Komitet Agentów Rozliczeniowych będzie podnosił na posiedzeniach sejmowej Komisji Finansów Publicznych, dążąc do takiego jej uregulowania, aby w przyszłości nie rzutowała ona na funkcjonowanie systemu płatności kartami w Polsce. Przedstawiciel Ministerstwa Finansów zadeklarował, że przedmiotowa kwestia zostanie uregulowana na etapie prac parlamentarnych poprzez wprowadzenie do projektu ustawy o usługach płatniczych poprawki, która będzie stanowiła, że obrót agenta rozliczeniowego w rozumieniu ustawy o elektronicznych instrumentach płatniczych będzie obciążony najniższą stawką z wymienionych w ustawie o usługach płatniczych.

Rada zapoznała się z informacją Ministerstwa Finansów nt. stanu prac nad projektem ustawy o usługach płatniczych.

Regulacje i programy międzynarodowych organizacji kart płatniczych – wpływ na rynek polski

Informację na powyższy temat przedstawił Związek Banków Polskich (ZBP) na posiedzeniu Rady w dniu 22 czerwca 2011 r. Dotyczyła ona następujących dwóch programów, które międzynarodowe organizacje kart płatniczych wdrażają na polskim rynku i które, zgodnie z założeniami przedstawionymi przez organizacje, mają ten rynek wspierać:

- programu *Kartą Visa zapłacisz wszędzie*

Program organizacji VISA, wdrażany na polskim rynku od dnia 1 stycznia 2010 r., przyniósł w końcu marca 2011 r. efekty w postaci ponad 38 tys. nowych terminali, zaś do końca 2011 r. liczba terminali uruchamianych w ramach programu powinna, zgodnie z założeniami programu, wzrosnąć do 53 tys. Zgodnie z intencją twórców, program powinien wspierać rynek akceptacji kart.

- programu *Innowacja dla Polski*

Organizacja MasterCard ogłosiła wprowadzenie tego programu w październiku 2010 r., a nieco później w dokumentach tej organizacji ogłoszono jego zasady. Program ukierunkowany jest w założeniach na wsparcie innowacyjności na rynku polskim. Program wywołał, w szczególności wśród agentów rozliczeniowych, wiele kontrowersji i dyskusji dotyczących zasad wprowadzania i finansowania. Ma on być realizowany w oparciu o fundusz stworzony z wpłat pobieranych od agentów rozliczeniowych, naliczanych od transakcji dokonywanych kartami płatniczymi.

Przedstawiciel ZBP poinformował, że tezy do dyskusji na forum Rady sformułowano na podstawie doświadczeń, analiz oraz rozmów z wydawcami kart i agentami rozliczeniowymi. Dotyczyły one możliwości monitorowania, wpływania i ewentualnego weryfikowania tych programów, które obecnie są na polskim rynku, ale również innych inicjatyw, które mogą pojawić się na tym rynku, zwłaszcza w perspektywie zakończenia prac nad implementacją dyrektywy PSD. Zdaniem ZBP, przedyskutowanie na forum Rady tez zawartych w materiale powinno stać się przyczynkiem do wypracowania zasad związanych z monitorowaniem tego typu inicjatyw.

Dyskusję nt. tez zawartych w materiale ZBP poprzedziła krótka prezentacja przedstawiciela DSP NBP nt. rozwoju rynku kart płatniczych w Polsce. Omówił on podstawowe wskaźniki charakteryzujące ten rynek. Na tym tle zwrócił uwagę na liczbę i wartość transakcji bezgotówkowych dokonanych kartami, które cechowały się od 2000 r. dynamiką największą, oraz na liczbę akceptantów, wykazujących dynamikę najmniejszą spośród różnych wskaźników rozwoju rynku kartowego. Uznał on niski przyrost liczby akceptantów za słabą stronę polskiego rynku kart płatniczych i wyraził opinię, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest m. in. wysokość *interchange fee*. Poinformował, że NBP zamierza przeprowadzić analizę dotyczącą wysokości tej opłaty. Wyjaśnił, że, zgodnie z informacjami posiadanymi przez NBP, poziom *interchange fee*, odnoszącej się do transakcji bezgotówkowej o średniej wartości dla Polski (105 zł), jest w odniesieniu do kart debetowych, kart business oraz kart kredytowych, zarówno w przypadku VISA, jak i w przypadku MasterCard, jednym z najwyższych w Europie.

W dyskusji odniesiono się do programów obu organizacji kartowych. Dominował pogląd, iż program VISA jest korzystny dla rozwoju rynku kart płatniczych w Polsce, wspierając w ten sposób pośrednio rozwój obrotu bezgotówkowego. Podkreślono fakt, że program był konsultowany ze środowiskiem (tj. z bankami wydającymi karty i agentami rozliczeniowymi) przed jego wprowadzeniem. Pod adresem programu MasterCard wysunięto zarzut, iż kosztami jego realizacji zostaną obciążeni agenci rozliczeniowi, co, zdaniem niektórych uczestników dyskusji, niekorzystnie odbije się na rozwoju rynku kart płatniczych, a w konsekwencji będzie miało negatywny wpływ na rozwój obrotu bezgotówkowego.

Część dyskusji zdominowała polemika, której przedmiotem była głównie kwestia wzajemnej sprzeczności bądź komplementarności obu programów.

Ponadto, w dyskusji:

- postulowano konieczność konsultowania propozycji programów ze środowiskiem (bankowym, akceptantów, na forum Rady) i akcentowano negatywny wpływ elementów kosztowych na rozwój obrotu bezgotówkowego,
- poparto wniosek ZBP w sprawie konieczności monitorowania realizacji programów,
- uznano za konieczne zdefiniowanie mierników sukcesu obu programów,

- zaproponowano okresowe przeprowadzanie niezależnych audytów polskiego rynku w różnych aspektach,
- ponowiono wyrażony na jednym z wcześniejszych posiedzeń Rady postulat nadania NBP większych uprawnień w dziedzinie systemu płatniczo-rozliczeniowego.

Przewodniczący Rady, odnosząc się z jednej strony do wątków poruszonych w dyskusji, zaś z drugiej strony do propozycji zawartych w materiale ZBP, zaproponował, aby obie organizacje, na zasadzie dobrowolności, po pewnym czasie funkcjonowania programów przedstawiły swoje wnioski nt. wpływu programów na rozwój rynku. Wnioski zostałyby następnie skonfrontowane z odpowiednimi wnioskami Rady, wypracowanymi w szczególności pod kątem wpływu programów na rozwój obrotu bezgotówkowego.

Nawiązując do zawartej w materiale ZBP propozycji, aby Rada opiniowała określone kwestie, związane z działalnością organizacji kart płatniczych, Przewodniczący Rady zauważył, że Rada, jako organ opiniodawczo-doradczy przy Zarządzie NBP, nie ma żadnych umocowań formalnoprawnych do przedstawiania oficjalnych stanowisk o charakterze wiążącym. Jego zdaniem, weryfikatorem prawidłowości działania ww. organizacji powinien być wolny rynek. Odnosząc się do postulatu dotyczącego nadania NBP większych uprawnień w sferze systemu płatniczo-rozliczeniowego, Przewodniczący Rady przypomniał, że NBP nie ma inicjatywy ustawodawczej, ale, zgodnie z ustawą o NBP, odpowiada m. in. za stabilność systemu finansowego i z tego tytułu może podejmować rozmaite działania. Podkreślił on równocześnie, że NBP nie ma intencji ingerowania w każdy moment w rynek.

W wyniku dyskusji ustalono, że w dłuższym horyzoncie czasowym powstanie metodyka oceny programów. Wstępne założenia do oceny programów zostaną przedstawione na następnym posiedzeniu Rady.

Obie organizacje kartowe zadeklarowały wolę przekazywania danych potrzebnych do dokonania oceny ich programów.

Rada zapoznała się z informacją Związku Banków Polskich nt. programów międzynarodowych organizacji kart płatniczych i ich wpływu na rynek polski i przedyskutowała wynikające stąd wnioski.

Zalecenie Komisji Europejskiej w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i wynikające z niego wnioski dla Polski

Materiał na powyższy temat przedstawił DSP NBP na posiedzeniu w dniu 3 października 2011 r. Przypomniano historię opracowywania *Zalecenia Komisji Europejskiej w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego*, zwanego dalej *Zaleceniem*, w tym dwie rundy konsultacji, w których NBP zgłaszał swoje uwagi, oraz poinformowano, które kraje Unii Europejskiej i w jaki

sposób uregulowały przedmiotową kwestię. Poinformowano, że głównym celem *Zalecenia* jest zapewnienie konsumentom dostępu do zwykłego rachunku płatniczego oraz usług płatniczych, co umożliwi im pełny udział w jednolitym rynku. Podstawowe funkcje, oferowane w ramach ww. rachunku, powinny obejmować jego otwieranie, prowadzenie, zamykanie, możliwość zdeponowania środków na rachunku i ich wypłacenia, możliwość dokonywania transakcji poprzez polecenie przelewu, polecenie zapłaty i karty płatnicze z wyjątkiem kart kredytowych, ponieważ rachunek ten nie może mieć żadnych powiązań z umowami kredytowymi. Rachunek powinien być bezpłatny lub dostępny po rozsądnej cenie, określonej z uwzględnieniem określonych kryteriów ekonomicznych. *Zalecenie* przewiduje, że każdy konsument przebywający na terenie Unii Europejskiej, który nie posiada rachunku bankowego w danym kraju, będzie miał prawo założyć rachunek podstawowy. W *Zaleceniu* Komisja zachęca władze krajowe do podjęcia odpowiednich działań w celu realizacji *Zalecenia*. Równocześnie nakłada ono na podmioty oferujące rachunek podstawowy obowiązek sprawozdawczy, dotyczący osób występujących o otwarcie takiego rachunku, liczby odmów i ich przyczyn, liczby prowadzonych i zamkniętych rachunków podstawowych. Odpowiednie dane powinny być zbierane od dostawców tej usługi przez państwa członkowskie i raz do roku przekazywane do Komisji. Pierwsze takie dane powinny zostać przekazane do dnia 1 lipca 2012 r. *Zalecenie* nakłada ponadto obowiązek wskazania podmiotu, który sprawowałby nadzór nad jego prawidłowym wdrożeniem i realizacją. Wdrożenie *Zalecenia* przewidziano na dzień 21 stycznia 2012 r. Zdaniem DSP NBP, ze względu na fakt, że dostęp do usług bankowych i ograniczenie wykluczenia finansowego są tematami podejmowanym przez Komisję od wielu lat, można oczekiwać, że po analizie pierwszych danych w 2012 r. Komisja może wprowadzić przepisy rangi ustawowej w postaci odpowiedniej dyrektywy bądź rozporządzenia. Poinformowano o działaniu, przy Komitecie ds. Systemu Płatniczego w ZBP, Zespołu ds. Podstawowego Rachunku Bankowego (zwanego dalej Zespołem), powołanego do wypracowania rekomendacji dotyczącej taniego rachunku bankowego w związku z realizacją jednego z celów *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013*, jakim jest ograniczenie wykluczenia finansowego. Członkami Zespołu są przedstawiciele banków, NBP i ZBP. Po pierwszych spotkaniach zdecydowano, że niezasadne jest wypracowywanie nowego produktu bankowego, ponieważ generalnie polski rynek bankowy oferuje bardzo szeroki wachlarz usług bankowych, dostosowany do różnych segmentów konsumentów, ale podjęto decyzję, że należy wypracować rekomendację promującą oferowanie przez banki tanich usług, przy uwzględnieniu treści *Zalecenia*. DSP NBP, po analizie treści *Zalecenia*, zaproponował następujące opcje postępowania wobec tego dokumentu:

- I. Niepodejmowanie żadnych działań w związku z możliwą opinią, że przedmiotowy produkt funkcjonuje w praktyce na polskim rynku, a przepisy polskiego prawa nie ograniczają dostępu

do usług bankowych. Przyjęcie tej opcji wymagałoby jednak dodatkowo zapewnienia możliwości realizacji obowiązków sprawozdawczych.

- II. Pełna realizacja *Zalecenia* poprzez wypracowanie w środowisku bankowym rekomendacji odnośnie taniego/bezpłatnego rachunku bankowego wraz z dodatkowymi wymogami *Zalecenia*. Zdaniem NBP, rekomendacja mogłaby być wypracowana przez Zespół, którego skład należałoby poszerzyć o przedstawicieli Ministerstwa Finansów, przy współudziale Komisji Nadzoru Finansowego oraz NBP, w celu wskazania podmiotów odpowiedzialnych za nadzór nad skutecznym przestrzeganiem zasad określonych w *Zaleceniu* oraz organu gromadzącego dane statystyczne określone przez *Zalecenie*.

DSP NBP opowiedział się za dokonaniem wyboru opcji II i zwrócił się do Rady o wydanie rekomendacji do ZBP, aby Zespół ds. Podstawowego Rachunku Bankowego przy Komitecie ds. Systemu Płatniczego w ZBP wypracował założenia produktu zgodnego z *Zaleceniem* do lutego 2012 roku i rekomendacji skierowanej do Ministerstwa Finansów, aby przy współudziale KNF i NBP Ministerstwo zaproponowało działania organizacyjne mające na celu określenie organu zbierającego i przekazującego do Komisji Europejskiej żądane przez nią informacje, a także sprawującego nadzór nad przestrzeganiem wymogów *Zalecenia*. DSP NBP zaproponował, aby o wydaniu powyższej rekomendacji NBP oficjalnie poinformował zainteresowane podmioty, zaś Rada została poinformowana o podjętych działaniach przez wyżej wspomniane podmioty na posiedzeniu w marcu 2012 roku.

W dyskusji wszyscy jej uczestnicy poparli wspomnianą wyżej opcję II podejścia do kwestii wdrożenia *Zalecenia* i propozycję powierzenia dalszych prac Zespołowi. Większość z nich wyraziła ponadto zadowolenie z powodu określenia terminu realizacji zadania przez Zespół. Zauważono, że prace nad udostępnieniem rachunku osobom wykluczonym finansowo zostały podjęte kilkanaście miesięcy wcześniej w związku z realizacją jednego z celów *Programu*. Wskazano na następujące zagadnienia wymagające dalszych dyskusji:

- brak rejestru rachunków, umożliwiający sprawdzenie, czy ktoś do tej pory rachunku nie posiadał,
- rozbudowaną sprawozdawczość; wskazano na celowość sprawdzenia możliwości wykorzystania elementów obecnie istniejącej sprawozdawczości,
- sprawę nadzoru nad bankami w kontekście oferowania przez nie rachunku podstawowego,
- liczbę podmiotów oferujących rachunek podstawowy,
- kwestię nierezydentów i osób niepełnosprawnych o ograniczonych zdolnościach prawnych.

Przedstawiciel Ministerstwa Finansów poinformował o tym, że pierwotnie zamiarem Komisji było wydanie dyrektywy bądź rozporządzenia w sprawie dostępności do podstawowego rachunku

bankowego. Brak poparcia ze strony dostatecznej liczby państw członkowskich UE uniemożliwił ten zamiar, jednak państwa członkowskie zostały zobligowane do podjęcia odpowiednich działań poprzez wprowadzenie mechanizmu kontrolnego. Za trudne do rozwiązania uznał on w szczególności następujące problemy techniczne: identyfikację osób nieposiadających rachunku, raportowanie liczby otwieranych rachunków, stworzenie odpowiedniej bazy danych, wskazanie podmiotu prowadzącego tę bazę itp. Poinformował on, że obowiązek przekazywania raportów do Komisji będzie spoczywał na Ministrze Finansów, ale dane statystyczne do tych raportów będą musiały pochodzić ze źródeł zewnętrznych (NBP, KNF, ZBP).

Na tle kilku inicjatyw w sprawie utworzenia centralnego rejestru rachunków bankowych, związanych z różnymi potrzebami, m. in. MSWiA i BFG, sugerowano celowość dokonania wyboru lokalizacji jednego centralnego rejestru rachunków bankowych.

Przedstawiciel UKNF poinformował o braku, na obecnym etapie, zastrzeżeń Urzędu do propozycji przedstawionej w opcji II i zadeklarował, że jeśli Urząd otrzyma projekt rekomendacji w lutym 2012 r., wówczas w odpowiednim czasie będzie mógł dokonać jego oceny, m. in. pod kątem zgodności z *Zaleceniem*. Odnosząc się do drugiej części rekomendacji, wyraził on pogląd, że jej realizacja będzie zależała od wypracowanego kształtu założeń zwykłego rachunku płatniczego.

Rada zapoznała się z materiałem NBP *Zalecenie Komisji Europejskiej w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego i wynikające z niego wnioski dla Polski* i wydała odpowiednią rekomendację zgodnie z wnioskiem przedstawionym w tym materiale.

Treść rekomendacji została zawarta w załączniku nr 3 do niniejszego sprawozdania.

Projekt uruchomienia w KDPW_CCP rozliczeń derywatów OTC oraz transakcji repo, przy wykorzystaniu mechanizmu nowacji

Materiał na powyższy temat przedstawił KDPW S.A. na posiedzeniu Rady w dniu 16 grudnia 2011 r. Przypomniano, że na posiedzeniu Rady w dniu 27 września 2010 r. KDPW S.A. zaprezentował projekt uruchomienia w KDPW S.A. izby rozliczeniowej dla derywatów rynków OTC, który powstał w odpowiedzi na zapotrzebowanie banków i został objęty strategią KDPW S.A., zatwierdzoną przez akcjonariuszy w II połowie 2009 r. Następnie poinformowano o zakończeniu prac studialnych, związanych z konsultacjami z rynkiem, i rozpoczęciu etapu przygotowania technicznego i przygotowania regulacji prawnych, obejmujących także umowy z uczestnikami.

Zaakcentowano fakt, że w wyniku szerokiej konsultacji z ekspertami ze środowiska bankowego w pełni uzgodniono model rozliczeń, zakres rozliczanych instrumentów, model wyceny instrumentów, etapowy sposób realizacji projektu, wykorzystanie platform konfirmacji i zarządzania ryzykiem. Wyrażono przekonanie, że po zakończeniu fazy wdrożenia, na przełomie

2012 i 2013 r., KDPW S.A. będzie gotowy przedstawić bankom ofertę na świadczenie usługi rozliczeń derywatów rynków OTC. Nawiązując do uwarunkowań realizacji projektu, wspomniano o dwóch regulacjach międzynarodowych: amerykańskiej Dodd-Frank Act, wdrożonej w połowie 2010 r., i europejskiej EMIR, będącej w trakcie zatwierdzania przez Parlament Europejski, z datą wejścia w życie na początku 2013 r. Poinformowano o tym, że KDPW S.A. przeprowadził odpowiednie prace analityczne w celu określenia skutków wejścia w życie rozporządzenia EMIR i zadeklarowano, że KDPW_CCP będzie spełniał wymagania zawarte w tym rozporządzeniu. Odpowiednia zgodność będzie sprawdzana przez Komisję Nadzoru Finansowego. Poinformowano, że ze względu na stopień skomplikowania projektu i istniejącą do niedawna niepewność otoczenia prawnego, związaną z regulacjami międzynarodowymi, realizacja projektu opóźniona jest o prawie rok w stosunku do pierwotnie przyjętego harmonogramu. Wyrażono przekonanie, że KDPW S.A. posiada odpowiedni potencjał i doświadczenie, aby taki projekt prowadzić. Poinformowano, że Bank Rozrachunków Międzynarodowych umieścił KDPW S.A. na liście podmiotów, które planują świadczenie usług CCP dla derywatów OTC. Zadeklarowano, że KDPW S.A. będzie dążyć do tego, żeby KDPW_CCP spełniało wszystkie wymagania stawiane CCP. Podkreślono, że możliwość pozytywnego zakończenia projektu uwarunkowana jest wprowadzeniem w 2012 r. zmian legislacyjnych, m. in. dostosowujących polskie prawo do rozporządzenia EMIR. W tym kontekście wspomniano o mechanizmie nowacji.

Następnie omówiono proponowany model rozliczeń transakcji w KDPW_CCP. W szczególności poinformowano, że każda bilateralna transakcja, zawarta między dwoma uczestnikami, będzie w KDPW_CCP podlegała nowacji, tj. z każdej transakcji będą generowane dwie nowe transakcje, a KDPW_CCP będzie się stawał kupującym dla każdego sprzedającego i sprzedającym dla każdego kupującego. Kolejno omówiono główne funkcjonalności KDPW_CCP: zarządzanie ryzykiem, wycenę instrumentów, wyliczanie depozytów zabezpieczających, przekazywanie odpowiednich informacji do uczestników rynku. Poinformowano o zamiarze korzystania, w razie potrzeby, z innych platform i instytucji posiadających potrzebne dane rynkowe i wspomniano o współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego, zwłaszcza w zakresie raportowania o transakcjach i obowiązków związanych z repozytorium. Podkreślono rolę współpracy KDPW_CCP z KDPW S.A. w ramach grupy kapitałowej, dzięki której możliwe będzie bardzo płynne i efektywne wnoszenie zabezpieczeń w papierach wartościowych. Wyjaśniono, że zgodnie z prezentowanym modelem, rozrachunek pieniężny transakcji będzie przeprowadzany poprzez NBP.

Następnie omówiono kolejne elementy związane z realizacją transakcji. Podkreślono znaczenie zarządzania zabezpieczeniami i doświadczenie KDPW S.A. w tej dziedzinie. Poinformowano, że za akceptowalne zabezpieczenie przyjęto obecnie obligacje Skarbu Państwa i akcje wchodzące w skład WIG20, ale katalog zabezpieczeń nie jest zamknięty i w przyszłości będzie na bieżąco

rozszerzany. Wśród instrumentów, które od stycznia 2013 r. będą rozliczane za pośrednictwem KDPW_CCP, wymieniono instrumenty oparte na stopie procentowej rozliczane w złotym. Rozrachunku transakcji tymi instrumentami można dokonać w pieniądzu banku centralnego, co pozwala na uzyskanie łatwiejszego dostępu do płynności. Wyjaśniono, że zgodnie z zapotrzebowaniem zgłoszonym przez banki, istnieje zamiar rozszerzenia działalności KDPW_CCP, po upływie roku, o instrumenty oparte na walutach obcych.

Następnie przedstawiono propozycję wprowadzenia do polskich regulacji mechanizmu „nowacji rozliczeniowej”. Wyjaśniono, że w rozliczeniu transakcji poprzez CCP alternatywą wobec nowacji jest mechanizm *open offer*, proponowany na początku prac nad przedmiotowym projektem. Jednak informacje uzyskane w wyniku odpowiednich konsultacji z Giełdą Papierów Wartościowych, BondSpotem i Komisją Nadzoru Finansowego spowodowały, że nowację uznano za bardziej optymalny mechanizm do wykorzystania zarówno w odniesieniu do rynku zorganizowanego, jak i poza tym rynkiem. W kontekście możliwości wprowadzenia zmian legislacyjnych zwrócono uwagę na fakt, że w porównaniu z krajami anglosaskimi w Polsce system prawa jest relatywnie sztywny, co przekłada się na konieczność odnoszenia regulacji nowych do już istniejących. Ponadto, nie można wprowadzać w jednym obszarze regulacji, które zaburzałyby poprawne funkcjonowanie innych obszarów. Uzasadniając propozycję wykorzystania nowacji zamiast proponowanego początkowo *open offer*, wyjaśniono, że w przypadku *open offer* wstąpienie w stronę transakcji następuje automatycznie i dotyczy zarówno tego podmiotu, który jest stroną transakcji, jak i izby rozliczeniowej. Zastosowanie tego mechanizmu powodowałoby automatyczne nawiązanie relacji z podmiotami, które mogłyby nie być uczestnikami KDPW_CCP. Dodatkowo, zastosowanie wyżej wspomnianego automatyzmu, będącego specyfiką *open offer*, rodziłoby ryzyko wejścia w relację z podmiotem niewiarygodnym, niespełniającym odpowiednich wymagań. Zdaniem KDPW S.A., model nowacji pozwala ukształtować stosunek prawny w sposób bardziej kontrolowany, bowiem wejście przez CCP w środek transakcji zawartej przez dwa podmioty, tj. stanie się sprzedającym dla każdego kupującego i kupującym dla każdego sprzedającego, następuje na konkretnych warunkach, określonych w przepisach ustawy i regulaminie KDPW_CCP, przy czym akty te należałoby, w stosunku do obecnego stanu, odpowiednio znowelizować. Zgodnie z propozycją KDPW S.A., ww. dwa podmioty zawierające transakcję muszą być uczestnikami rozliczającymi KDPW_CCP, ale nie zawsze będą to te podmioty, które pierwotnie złożyły zlecenia na giełdzie. Możliwość korzystania z mechanizmu nowacji będzie wymagała, zdaniem KDPW S.A., zmian w ustawie o obrocie instrumentami finansowymi. KDPW S.A. opracował projekt tych zmian, który po konsultacjach z grupą podmiotów aktywnych na rynku finansowym, w tym z Komisją Nadzoru Finansowego, ZBP, Radą Banków Depozytariuszy i innymi podmiotami, został przesłany do Ministerstwa Finansów. Za szczególnie istotne uznano wchodzenie przez

KDPW_CCP, jako strona, do transakcji w oparciu o określone przepisy ustawy i regulaminu KDPW_CCP. Równocześnie podkreślono brak zainteresowania Krajowego Depozytu relacją między podmiotem, który pierwotnie zawarł transakcję, a uczestnikiem rozliczającym. Wskazano, że równie ważną sprawą jest wyłączenie przedmiotu zabezpieczenia z masy upadłościowej uczestnika rozliczającego. Problem ten nie istniał na rynku zorganizowanym, ale zamiar rozszerzenia modelu rozliczeń na rynek OTC wymagał zaproponowania odpowiednich zmian w obowiązującym prawie, dotyczącym tego obszaru. Potrzeba ich wprowadzenia wynika z konieczności zapewnienia finalności rozrachunku transakcji, co jest równoznaczne z zapewnieniem KDPW_CCP możliwości wywiązania się z zobowiązań w zakresie instrumentów finansowych i z zobowiązań pieniężnych. Proponowane zmiany w ustawach mają także na celu wzmocnienie pozycji KDPW S.A. jako strony rozliczenia. Przedstawiony przez KDPW S.A. projekt zmian spotkał się z dużym poparciem środowiska i jest on wynikiem kompromisu. Poinformowano, że w piśmie przesłanym do Ministerstwa Finansów wraz z projektem zmian zawarto informację o tym, że został on uzgodniony z Komisją Nadzoru Finansowego w takim obszarze, w jakim, zgodnie z deklaracją KNF, ten nadzór będzie sprawowany. KDPW S.A. jest świadomy, iż na etapie prac rządowych czy parlamentarnych projekt może ulegać zmianom.

Następnie omówiono system gwarantowania rozliczeń w KDPW_CCP. Poinformowano, że rozliczenia gwarantowane są na trzech poziomach. Pierwszy poziom, zgodny z zaleceniami CPSS-IOSCO, obecnie stosowany dla rynku regulowanego, obejmuje wymogi formalne, kapitałowe i organizacyjno-techniczne. Drugi poziom stanowią działania podejmowane w trakcie aktywności uczestnika. Należą do nich: monitoring i wpłaty do określonych elementów systemu gwarantowania (depozyty zabezpieczające, fundusz rozliczeniowy oraz depozyty dodatkowe). Niezależnie od ww. działań prowadzony jest monitoring cen, ekspozycji w zakresie ryzyka i koncentracji poszczególnych uczestników, wykonywane są back testy i stress testy. Na trzecim poziomie rozliczenia gwarantowane są kapitałem własnym KDPW_CCP, stanowiącym ostateczne źródło środków do wykorzystania po wyczerpaniu możliwości dwóch pierwszych poziomów. Przechodząc do omówienia systemu zarządzania ryzykiem, poinformowano, że będzie to system nowoczesny, dostosowany do obszaru działalności. Będzie on obejmował wycenę instrumentów wykorzystującą system HVaR. Zostanie zastosowany pięciodniowy horyzont obliczeń ryzyka przy współczynniku ufności 99,9%. W obliczeniach będzie uwzględniana pięciodniowa historia działań na przedmiotowym rynku. Następnie omówiono następujące środki systemu gwarantowania rozliczeń:

- indywidualne depozyty zabezpieczające, stanowiące zasoby pozwalające na odpowiednie zarządzanie ryzykiem, które w większości przypadków powinny pokryć ryzyko aktywności poszczególnych uczestników rynku,

- fundusz rozliczeniowy solidarnie zabezpieczający ryzyko, który tworzy się z wpłat wszystkich uczestników rozliczeń. Ze środków funduszu rozliczeniowego korzysta się w przypadku braku środków z depozytów zabezpieczających.
- depozyty dodatkowe, które są środkami wpłacanymi indywidualnie, dodatkowo, przez uczestnika wykazującego się bardzo dużą aktywnością, w przypadku wzrostu jego ekspozycji na ryzyko,
- kapitały CCP, które są wykorzystywane w przypadkach skrajnych, gdy brakuje środków z pozostałych elementów systemu. Konieczność uruchomienia kapitałów CCP może świadczyć o tym, że parametry ryzyka albo sposób wyliczania tych parametrów nie był w pełni adekwatny do rynku, co może dotyczyć tylko sytuacji ekstremalnych na rynku.

Wyjaśniono, że stress testy pozwalają na ocenę adekwatności gromadzonych zasobów, zaś back testy umożliwiają zbadanie tej adekwatności na podstawie historycznych danych. Zaznaczono, że, tak jak na rynku regulowanym, na rynku OTC wszyscy uczestnicy traktowani są jednakowo i nie ma możliwości negocjowania z izbą rozliczeniową wysokości wpłat, co oznacza, że wysokość wpłat danego uczestnika, związana z gwarantowaniem rozliczenia, zależy tylko od aktywności tego uczestnika na rynku i jego ekspozycji na ryzyko. Środki każdego uczestnika pozostają jego własnością i są mu zwracane w przypadku jego rezygnacji z aktywności na rynku.

Podkreślono, że w zakresie elementów systemu gwarantowania rozliczeń KDPW_CCP od dawna spełnia dla obu rynków: regulowanego i OTC wymogi zaleceń CPSS-IOSCO i nowe wymagania zawarte w EMIR. Spośród dalszych działań objętych harmonogramem realizacji projektu wymieniono: przekazanie uczestnikom dokumentacji technicznej oraz projektów regulacji, w tym projektu umów - w marcu 2012 r., rozpoczęcie testów z bankami - w sierpniu 2012 r. i rozpoczęcie działalności produkcyjnej – zgodnie z planem, tj. od stycznia 2013 r.

Przedstawiciele KDPW S.A. zwrócili się do Rady z apelem o poparcie starań KDPW S.A. mających na celu wprowadzenie do polskiego prawa, w 2012 r., zmian niezbędnych do terminowej realizacji przedmiotowego projektu.

W dyskusji wyjaśniono, że rozporządzenie EMIR nie zawiera definicji nowacji ani nie wskazuje konkretnego modelu wchodzenia przez CCP w transakcję jako strona. Zaznaczono też, że proponowany przez KDPW S.A zapis w ustawie będzie stwarzał możliwość, a nie obowiązek stosowania nowacji.

Przewodniczący Rady zadeklarował poparcie NBP dla całości projektu jako istotnego z punktu widzenia szeroko pojętego bezpieczeństwa funkcjonowania rynku finansowego. Wyraził też pogląd, że Rada powinna poprzeć działania KDPW S.A. zmierzające do jak najszybszego wprowadzenia zmian legislacyjnych niezbędnych do funkcjonowania KDPW_CCP w zakresie przewidzianym w projekcie.

Rada zapoznała się z przedstawionym przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. projektem uruchomienia w ramach KDPW_CCP S.A. rozliczeń derywatów OTC oraz transakcji repo, przy wykorzystaniu mechanizmu nowacji, i propozycjami zmian prawnych niezbędnych do zrealizowania tego projektu. Rada opowiedziała się za szybkim przeprowadzeniem procesu legislacyjnego w tym zakresie.

Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2010 r.

Materiał na powyższy temat DSP NBP przedstawia Radzie cyklicznie, w terminach zależnych od publikowania kolejnych edycji *Blue Book'a*, począwszy od roku 2004.

W przedmiotowym opracowaniu, przedstawionym na posiedzeniu Rady w dniu 16 grudnia 2011 r., wykorzystano dane statystyczne, zaczerpnięte z edycji *Blue Book'a*, odnoszące się do stanu na koniec 2010 r. Przedmiotem analizy były wskaźniki najlepiej, zdaniem DSP NBP, charakteryzujące kwestie związane z obrotem bezgotówkowym. Omówiono następujące wskaźniki, odnoszące się do usług świadczonych przez banki na rzecz klientów i pozycji Polski wśród krajów UE pod względem każdego z nich:

- wybrane elementy infrastruktury płatniczo-rozliczeniowej:
 - liczbę placówek instytucji świadczących usługi płatnicze na milion mieszkańców,
 - liczbę rachunków bankowych na jednego mieszkańca,
 - liczbę bankomatów na 1 mln mieszkańców,
 - liczbę terminali POS oraz imprinterów na 1 mln mieszkańców,
- instrumenty płatnicze i ich wykorzystanie:
 - liczbę wydanych kart płatniczych na 1 mieszkańca i ich wykorzystanie,
 - liczbę poleceń przelewu na 1 mieszkańca,
 - liczbę poleceń zapłaty na 1 mieszkańca,
 - liczbę transakcji dokonanych bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi *per capita*,
- relacje między PKB *per capita* a liczbą transakcji bezgotówkowych,
- udział pieniądza gotówkowego w agregacie M1.

Wobec generalnie niezadowolającej pozycji Polski wśród krajów UE pod względem omówionych wskaźników wyrażono pogląd, iż w celu osiągnięcia poprawy wskaźników charakteryzujących poziom rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce należy nadal podejmować wielokierunkowe działania sprzyjające rozwojowi tego obrotu. Przypomniano, że działania te były wkomponowane w *Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013*. Odnosząc się sceptycznie do możliwości przyjęcia *Programu* przez rząd obecnie, wyrażono nadzieję na znalezienie w przyszłości sposobu rozwiązania tej kwestii. Ponadto postulowano celowość

prowadzenia, tam, gdzie jest to możliwe, działań zapisanych w *Programie*, niezależnie od formalnego statusu tego dokumentu.

W dyskusji podkreślono konieczność silniejszego akcentowania znaczenia programu dla rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce.

Rada zapoznała się z porównaniem wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów Unii Europejskiej za rok 2010.

2.2.2. Zagadnienia systemowe związane z usprawnieniem obrotu płatniczego

Implementacja rozwiązań biometrycznych – aspekty prawne i społeczne

Informację na powyższy temat przedstawił ZBP na posiedzeniu Rady w dniu 25 marca 2011 r. Przypomniano, że ranga kwestii prawnych i społecznych była sygnalizowana wcześniej w raporcie ZBP *Biometria w bankowości i administracji*. W nawiązaniu do tej tematyki, ZBP opracował materiał *Opinia dotycząca prawnych aspektów biometrii* poruszający wiele zagadnień natury prawnej. Z perspektywy możliwości wykorzystania danych biometrycznych, z materiału wynikają następujące tezy dotyczące kwestii danych osobowych:

- nie każda dana biometryczna jest daną osobową,
- eliminację danych biometrycznych z danych osobowych można osiągnąć na podstawie przepisu, mówiącego o nadmiernych nakładach i kosztach, jakie musiałyby zostać poniesione, aby konkretną daną biometryczną wykorzystać do identyfikacji konkretnej osoby,
- tajemnica bankowa z perspektywy danych biometrycznych daje dużo większą ochronę niż ustawa o ochronie danych osobowych, a w związku z tym, zgodnie z art. 5 ustawy o ochronie danych osobowych, stosuje się tajemnicę bankową do wykorzystania biometrii w ramach czynności bankowych,
- zapisanie wzorca biometrycznego na karcie mikroprocesorowej i przekazanie jej do zarządzania przez osobę, która posługuje się tymi danymi, jest, z punktu widzenia ryzyka prawnego, niewiele bardziej bezpieczne niż przechowywanie tych danych na serwerach banków,
- należy odróżniać daną biometryczną od wzorca biometrycznego (nawet w przypadku kradzieży wzorca biometrycznego nie da się odtworzyć danej biometrycznej pozwalającej na zidentyfikowanie konkretnego człowieka).

Technologię, która przekształca dane biometryczne we wzorec biometryczny, uznano za bardzo bezpieczną. Zgodnie z prezentowanym materiałem, odcisk palca jest najsłabszym rodzajem danej biometrycznej.

W dyskusji wskazano na potrzebę przygotowania dla szerszej publiczności opracowania poruszającego przedmiotową tematykę i uznano za celowe przeprowadzenie szerszej dyskusji nt. zagadnień związanych z biometrią. Wyrażono pogląd, że w Polsce mógłby to być temat pomagający w walce z wykluczeniem finansowym. Wysunięto sugestię, że korzystanie z danych biometrycznych powinno znaleźć jakieś odniesienie w akcie prawnym rangi ustawowej. Wyrażono obawę, że przy braku takiego umocowania prawnego, rozwiązania wprowadzone przez banki mogą zostać zakwestionowane przez GIODO. Polemizując z powyższym poglądem, zauważono, że już 120 bankomatów w Polsce jest bankomatami biometrycznymi i że GIODO przyjął przedstawioną interpretację prawną i nie wniósł do niej zastrzeżeń.

Rada zapoznała się z Opinią dotyczącą prawnych aspektów biometrii przygotowaną przez Związek Banków Polskich.

Zapobieganie sytuacjom awaryjnym w rozliczeniach międzybankowych

Materiał na ten temat przedstawiła KIR S.A. na posiedzeniu Rady w dniu 22 czerwca 2011 r. Poinformowano, że prace w tej dziedzinie były prowadzone przez zespół, którego celem było przygotowanie propozycji zmian służących zwiększeniu komfortu uczestników systemu rozliczeniowego. Propozycje te odnosiły się nie do sytuacji awaryjnych *sensu stricto*, ale do zdublowania transakcji w wyniku wystawienia błędnego zlecenia przez nadawcę. Poinformowano, że prace zespołu koncentrowały się wokół następujących zagadnień:

- zbadania możliwości nadania każdej transakcji identyfikatora, który służyłby do stwierdzenia, czy dana transakcja nie powtórzyła się w określonym czasie w banku odbierającym,
- zbadania możliwości zweryfikowania, czy liczba i kwoty transakcji wysłanych do rozliczeń zgadzają się z intencjami banku wysyłającego,
- ustalenia reguł zachowania się w przypadku wystąpienia zdublowania transakcji poprzez bezpośredni kontakt między określonymi pracownikami,
- zbadania możliwości zwiększenia wykorzystywania mechanizmów zaimplementowanych w systemie ELIXIR (informacyjnych komunikatów reklamacyjnych 73 i 74),
- zbadania celowości wprowadzenia certyfikacji i okresowych szkoleń, mających na celu podniesienie poziomu umiejętności operatora kierującego bezpośrednio zlecenia do rozliczeń.

Zespół opracował i wysłał do banków ankietę, która składała się z czterech pytań, dotyczących:

- 1) zainteresowania banku wprowadzeniem dodatkowego identyfikatora, który byłby przekazywany jako *end to end* między nadawcą a odbiorcą,
- 2) zainteresowania banku wprowadzaniem mechanizmów kontrolujących liczbę i kwoty transakcji kierowanych do rozliczeń,
- 3) wykorzystania komunikatu 73 i 74,

4) możliwości dostępu do mechanizmów dostępnych poprzez usługę OGNIVO przez osoby zajmujące się bezpośrednio wysyłką zleceń do systemu rozliczeniowego.

KIR S.A. nie uzyskała całkowicie jednoznacznych odpowiedzi na postawione pytania. Banki wysyłające więcej transakcji skłaniały się ku wprowadzeniu dodatkowego identyfikatora i jego obsługi, banki wysyłające mniej transakcji były temu przeciwnie.

Wyrażono pogląd, iż należy dążyć do wprowadzenia mechanizmów, które zapobiegałyby przedmiotowym sytuacjom. Jako jeden z nich wskazano identyfikator jednoznacznie określający transakcję, generowany przez system informatyczny banku, przekazywany z każdą transakcją. Uznano za celowe zaapelowanie do banków o pełne wykorzystywanie mechanizmów istniejących w systemie ELIXIR. Opowiedziano się za rozważeniem możliwości wprowadzenia zmian prawnych, które pozwalałyby na dokonywanie storna w przypadku błędu niebędącego błędem własnym banku., tj. storna dokonywanego na podstawie informacji strony trzeciej.

W dyskusji przedstawiciel DSP NBP poinformował, że NBP nie uczestniczył w ankiecie, toteż nie miał szans na wypracowanie własnej opinii w przedmiotowej kwestii. Odnosząc się do braku jednoznacznych wyników ankiety, wyraził wątpliwość w zasadność obligatoryjnego wprowadzenia proponowanych mechanizmów w bankach przy braku ich zdecydowanego poparcia, zwłaszcza że wiązałyby się to z dodatkowymi kosztami dla banków. Podkreślił, że zdublowanie transakcji nie ma charakteru nieprawidłowości systemowych, ale wynika z ludzkich błędów i występuje relatywnie rzadko. Nawiązując do komunikatów informacyjnych i reklamacyjnych, uznał ich powszechniejsze wykorzystywanie za możliwe antidotum na trudności powodowane pomyłkami w sektorze bankowym. Sceptycznie odniósł się do propozycji wprowadzenia zmian prawnych umożliwiających dokonanie storna na rachunku klienta na podstawie informacji strony trzeciej (banku zleceniodawcy). W tym kontekście przypomniał on, że w systemach wysokokwotowych dokonana transakcja jest nieodwołalna, co, jego zdaniem, stanowi fundament systemu rozliczeniowego. Dodał, że również w systemie ELIXIR transakcja w pewnym momencie staje się nieodwołalna. W końcowej części swojego wystąpienia przedstawiciel DSP NBP zaprezentował pogląd, że przedmiotowe zagadnienie powinno zostać rozwiązane w obrębie sektora bankowego, bez udziału i rekomendacji Rady.

Powyższy pogląd podzielili niektórzy inni uczestnicy dyskusji, wskazując, że decyzję w tej sprawie powinna podjąć KIR S.A. po odpowiednich konsultacjach z bankami. Uznano za wskazane szersze rozważenie kwestii prawnych, związanych z możliwością dokonywania storna na podstawie informacji strony trzeciej, co obecnie nie ma prawnego umocowania.

Wiceprzewodniczący Rady zaproponował wniesienie przedmiotowej tematyki na posiedzenie w gronie 20 – 30 banków wiodących w polskim systemie płatniczo-rozliczeniowym. Zwrócił się on

do NBP z prośbą o przedstawienie eksperckiego, pragmatycznego stanowiska w przedmiotowej sprawie. Kwestię trybu ewentualnego przyjęcia przez sektor bankowy określonych rozwiązań pozostawił on otwartą.

Przewodniczący Rady wyraził pogląd, że w przedmiotowej kwestii decydująca powinna być opinia sektora bankowego, a NBP zachowa się elastycznie wobec podejmowanych przez sektor decyzji.

Rada przedyskutowała informację Związku Banków Polskich i Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A. nt. zapobiegania sytuacjom awaryjnym w rozliczeniach międzybankowych.

Zakres informacji przekazywanych przez banki do NBP dotyczących liczby przypadków oraz wartości transakcji fraudowych – propozycja zmian

Materiał na powyższy temat przedstawił ZBP na posiedzeniu Rady w dniu 22 czerwca 2011 r. Poinformowano, że w związku z lukami dostrzeżonymi w informacjach nt. bezpieczeństwa w bankowości elektronicznej dwa ciała działające w strukturach ZBP: Forum Bezpieczeństwa Transakcji Elektronicznych i Forum Przeciwdziałania Oszustwom Kartowym, wypracowały propozycje zmiany dwóch formularzy sprawozdawczych, tj. formularza stanowiącego załącznik nr 3 do Uchwały nr 10/2004 Zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 19 lutego 2004 roku (zwaney dalej Uchwałą) i formularza stanowiącego załącznik nr 4 do Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 września 2003 roku (zwanego dalej Rozporządzeniem). Wyjaśniono, że prace nad ww. propozycjami zmian rozpoczęto w 2009 r. Wówczas nawiązano współpracę w przedmiotowej dziedzinie z DSP NBP. Prace zakończono przyjęciem ostatecznych propozycji na wspólnym posiedzeniu Forum Bezpieczeństwa Transakcji Elektronicznych i Forum ds. Przeciwdziałania Oszustwom Kartowym w dniu 7 czerwca 2011 r. Zdaniem ZBP, korzyścią wynikającą z przyjęcia proponowanych wzorów formularzy statystycznych byłaby przede wszystkim możliwość uzyskiwania kompletnych i aktualnych danych, a w przypadku kart płatniczych osiągnięcie pełnej zgodności z zakresem raportowania do międzynarodowych instytucji kart płatniczych.

W dyskusji przedstawicielka DSP NBP poinformowała o tym, że DSP również dostrzegł potrzebę nowelizacji wspomnianej uchwały i rozporządzenia. Odniosła się ona do propozycji ZBP i przedstawiła zamierzenia NBP w przedmiotowej kwestii. Przypomniała, że rozporządzenie leży w gestii Ministra Finansów, toteż NBP nie może go samodzielnie zmienić, może tylko zgłosić propozycje zmian. Poinformowała, że NBP otrzymał z Ministerstwa Finansów propozycję wprowadzenie do polskiego prawa znowelizowanej dyrektywy o pieniądzu elektronicznym, która obejmie również kwestie sprawozdawcze, jednak, zdaniem koordynatora prac nad przygotowaniem nowej ustawy, prace te rozpoczną się po zakończeniu prac związanych z implementacją PSD, tj.

za kilka miesięcy. Do zmian, które, zdaniem NBP, należałoby wprowadzić do sprawozdawczości w ramach nowelizacji rozporządzenia, zaliczyła:

- rozszerzenie grupy podmiotów zobowiązanych do dostarczania informacji sprawozdawczej o podmioty będące niebankowymi operatorami bankomatów,
- zobligowanie instytucji płatniczych do przekazywania informacji dotyczących kart bezstykowych i usług typu *cash back* do przekazywania informacji i rozszerzenie zakresu tych informacji,
- rozszerzenie sprawozdawczości dotyczącej transakcji oszukańczych z użyciem kart płatniczych o szerszy opis tych transakcji (np. fałszerstwo karty, jej doręczenie, pozyskanie danych w sposób nielegalny, itp.) oraz miejsce dokonania transakcji (w Polsce lub za granicą).

Przedstawicielka DSP NBP poinformowała o zamiarze zrezygnowania przez NBP z danych dotyczących wartości strat poniesionych przez bank z tytułu transakcji oszukańczej ze względu na zaobserwowany brak korelacji między liczbą tych transakcji w określonym czasie a wartością strat poniesionych w tym samym okresie. Przedstawicielka DSP NBP zadeklarowała przygotowanie przez NBP propozycji zmian do rozporządzenia, uwzględniającej propozycje ZBP oraz propozycje pojawiające się na odpowiednich forach Unii Europejskiej, i skonsultowanie jej z ZBP przed przekazaniem do Ministerstwa Finansów. Nawiązując do proponowanych przez ZBP zmian w uchwale, w szczególności związanych z transakcjami oszukańczymi z wykorzystaniem polecenia przelewu realizowanego poprzez bankowość elektroniczną, sceptycznie odniosła się do postulowanej, bardzo dużej szczegółowości informacji do przekazania, zwłaszcza w świetle znikomej, jej zdaniem, wartości takich oszukańczych transakcji. Zaznaczyła, że powyższa opinia może z czasem ulec modyfikacji, zależnie od dynamiki rozwoju w przedmiotowej dziedzinie oraz opinii banków. Poinformowała, że obecna propozycja NBP będzie obejmowała sprawozdawczość dotyczącą polecenia przelewu w podziale na kanały dystrybucji, tj. polecenie przelewu realizowane w oddziale banku i realizowane elektronicznie: poprzez bankowość internetową, bankowość mobilną lub w inny sposób. Odnosząc się do propozycji dotyczących czeków, poinformowała, że skala transakcji oszukańczych z wykorzystaniem czeków jest w Polsce znikoma i dotyczy wyłącznie czeków realizowanych w obrocie zagranicznym. W związku z powyższym NBP proponuje ograniczenie odpowiedniego formularza sprawozdawczego do dwóch pozycji: czeków krajowych i czeków zagranicznych. W kwestii sprawozdawczości dotyczącej transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia zapłaty przedstawicielka DSP NBP poinformowała o zamiarze utrzymania dotychczasowego stanu, motywując to stanowisko brakiem takich transakcji w minionym okresie i przeświadczeniem, że instrument ten będzie się rozwijał bardzo bezpiecznie. Odnosząc się do kwestii formalnych, związanych z uchwałą, przedstawicielka DSP NBP poinformowała o tym, że przygotowanie nowelizacji tego aktu prawnego leży w gestii

Departamentu Statystyki NBP. Zgodnie z informacją uzyskaną z tego departamentu, projekt noweli powinien być gotowy w pierwszej dekadzie lipca 2011 r. Przedstawicielka DSP NBP zadeklarowała, że DSP przekaze ZBP do konsultacji projekt omówionych wyżej propozycji zmian do uchwały najpóźniej do końca czerwca 2011 r., tak aby po uzgodnieniu mogły one zostać zawarte w projekcie noweli.

Inni uczestnicy dyskusji zgodnie opowiedzieli się za tym, aby w przyszłości na forum Rady przedstawiać propozycje już skonsultowane.

Rada zapoznała się z przedstawioną przez Związek Banków Polskich propozycją zmian w zakresie informacji dotyczących liczby przypadków oraz wartości transakcji fraudowych, przekazywanych przez banki do NBP.

Stan prac nad Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013

W roku sprawozdawczym informacja nt. stanu prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013*, zwanego dalej *Programem*, została przedstawiona Radzie dwukrotnie: po raz pierwszy przez przedstawicieli NBP w ramach dyskusji nad tematem *Informacja nt. stanu prac nad projektem ustawy o usługach płatniczych* na posiedzeniu w dniu 22 czerwca 2011 r. i po raz drugi, jako odrębny temat, przez przedstawiciela Ministerstwa Finansów na posiedzeniu w dniu 3 października 2011 r.

Na posiedzeniu w dniu 22 czerwca 2011 r. poinformowano o spotkaniu poświęconemu przedmiotowej kwestii, które odbyło się w dniu 21 czerwca 2011 r. Z ramienia Ministerstwa Finansów w spotkaniu uczestniczyli: podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów, nadzorujący przedmiotową tematykę, i Dyrektor Departamentu Rozwoju Rynku Finansowego, zaś NBP reprezentowali: Przewodniczący Rady i Sekretarz Rady. Na ww. spotkaniu uzyskano informację, że *Program* został przedstawiony w styczniu 2011 r. na posiedzeniu Rady Ministrów, na którym zgłoszono dodatkowe uwagi do tego dokumentu. *Program* został przekazany z powrotem do Ministerstwa Finansów w celu ich rozpatrzenia. Po wprowadzeniu poprawek i przeanalizowaniu przez Gabinet Polityczny Ministra Finansów trafił on do właściwego merytorycznie podsekretarza stanu, który ocenił, iż przedmiotowy dokument wymaga uzupełnień i aktualizacji, bowiem wskutek upływu czasu niektóre dane i wskaźniki straciły, jego zdaniem, aktualność lub stały się nierealne. Podczas spotkania uzgodniono, że aktualizacja zostanie przeprowadzona przez Ministerstwo Finansów i NBP. Za optymalny termin przyjęcia *Programu* uznano drugą połowę lipca 2011 r., a najpóźniej przed wyborami.

W dyskusji nt. powyższej informacji wyrażono obawę o zmianę charakteru przedmiotowego dokumentu na bardzo „luźny” i mało mobilizujący do odpowiednich działań.

Przewodniczący Rady opowiedział się za wprowadzeniem w życie *Programu* nawet mającego charakter rekomendacji, ale jako programu rządowego.

Przedstawiciel Ministerstwa Finansów zwrócił uwagę na podkreślanie w interpretacjach *Programu* faktu, iż jest to inicjatywa pozalegislacyjna, mająca charakter deklaracji i zachęty do rozwijania obrotu bezgotówkowego.

Na posiedzeniu w dniu 3 października 2011 r. przedstawiciel Ministerstwa Finansów poinformował o następujących przyczynach, z powodu których *Program* nie został jeszcze przyjęty przez Radę Ministrów:

- Dokument w pierwotnej wersji był wyraźnie oddalony od realiów, zwłaszcza w obszarze wskaźników. Wersja ta została przez NBP, przy współpracy z Ministerstwem Finansów, skorygowana i w nowej wersji Ministerstwo Finansów otrzymało ją w końcu lipca 2011 r.
- *Program* nie trafił pod obrady Rady Ministrów ze względu na zalecenie służb zarządzających programem obrad rządu, aby przedstawiać wyłącznie dokumenty niezbędne.
- Podczas prac nad ustawą wdrażającą PSD w Sejmie i w Senacie ujawniły się bardzo poważne kontrowersje dotyczące funkcjonowania opłat *interchange*, a zwłaszcza ich poziomu, które wytworzyły niekorzystny klimat dla promocji *Programu*.

Przedstawiciel Ministerstwa Finansów przypomniał wynikające z *Programu* zalecenie, aby sektor bankowy i instytucje kartowe zobowiązały się do podjęcia działań zmierzających do obniżenia opłaty *interchange*. Poinformował, że postulaty pojawiające się na forum parlamentarnym dotyczyły ingerencji legislacyjnej, głównie w zakresie opłat *surcharge*, nie zostały one jednak spełnione dzięki wysiłkowi negocjacyjnemu rządu w Parlamencie. Przedstawiciel Ministerstwa Finansów przedstawił następującą alternatywę, wskazaną również w *Programie*: albo zostanie podjęta inicjatywa ze strony podmiotów działających na rynku, której celem byłoby obniżenie opłat *interchange*, albo też konieczna będzie jakaś forma interwencji regulacyjnej dotyczącej opłat *surcharge* i poziomu opłat *interchange*.

Przedstawiciel Ministerstwa Finansów wskazał następujące trzy opcje dalszych, możliwych działań dotyczących *Programu*:

- po sformowaniu nowego rządu i dokonaniu niezbędnej aktualizacji *Programu* przedłożenie tego dokumentu ponownie rządowi,
- odstąpienie od przyjmowania *Programu* w formie dokumentu rządowego i opublikowanie go np. jako dokumentu Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności,
- przedłożenie *Programu* rządowi, ale po istotnym jego skróceniu i dostosowaniu formy do formy programów rządowych.

W dyskusji przypomniano, że *Program* jest dokumentem, nad którym pracowało całe środowisko. Wyjaśniono, że Radzie, Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności oraz współautorom zależało na tym, aby uzyskać oficjalne, rządowe poparcie dla zaplanowanych w nim działań, które stanowiłyby ich formalną legitymizację. Wyrażono pogląd, że dokonanie wyboru jednej z trzech ww. opcji dalszych działań będzie wymagało przedstawienia *Programu* w nowej, zmienionej formie, z uwzględnieniem m. in. zmiany ram czasowych jego realizacji. Przedstawiciel Ministerstwa Finansów zapewnił, że rząd jest zwolennikiem promowania obrotu bezgotówkowego. Równocześnie wskazał on na niesprzyjający, poważny czynnik natury medialno-politycznej, jakim jest kwestia opłat prowizyjnych. Wyraził pogląd, że wypracowanie inicjatywy środowiska wskazującej możliwości rozwiązania tej kwestii ułatwiłoby znacznie promocję *Programu*. Odniósł się on do jednego z działań, zawartego w *Programie*, dotyczącego zmiany struktury opłat *interchange* dla szczególnych rodzajów akceptantów i płatności dokonywanych kartami płatniczymi oraz dostosowanie tych opłat docelowo do poziomu średniego w Unii Europejskiej, i podkreślił, że za jego realizację odpowiedzialne są banki lub organizacje kart płatniczych, co w konsekwencji wymusza na tych podmiotach określenie sposobów realizacji tego odpowiedniego działania. Sugerował też celowość ponownego przedłożenia rządowi *Programu* po uprzednim dokonaniu odpowiedniego dostosowania wskaźników i zmiany ram czasowych jego realizacji, np. na lata 2012-2014. W dalszej części dyskusji wskazano, że jednym z argumentów w promocji *Programu* może być stwierdzenie, że w przyjęciu przez rząd tego dokumentu sektor widzi poważną przesłankę do wejścia na drogę obniżania opłaty *interchange*. Wspomniano o obciążeniach ekonomicznych nakładanych bądź planowanych do nałożenia na banki (podniesienie kapitału z tytułu prowadzenia działalności kredytowej i zarządzania płynnością, podatku od transakcyjnych opłat standardowych na Bankowy Fundusz Gwarancyjny itp.) i wskazano na konieczność pozyskiwania przez banki dodatkowych środków na te cele. Podkreślono, że sektor bankowy zainwestował i stale inwestuje fundusze własne w rozwój infrastruktury, w tym infrastruktury systemu płatniczego, co jest związane m. in. z udziałem tego sektora w budowie gospodarki elektronicznej w Polsce. Przypomniano, że głównym celem *Programu* było zrównanie w przepisach prawa obrotu bezgotówkowego z gotówkowym. Za największy walor *Programu* uznano to, że wskazuje on ścieżkę dojścia do określonego poziomu rozwoju obrotu bezgotówkowego, kładąc przy tym bardzo duży nacisk na edukację społeczeństwa. Zaznaczono, że *Program* sprzyja ograniczaniu szarej strefy, budowaniu nowoczesnej i sprawnej gospodarki w Polsce, a przez to ma wpływ na sposób postrzegania Polski przez własnych obywateli i zagranicę.

Rada zapoznała się z informacją Ministerstwa Finansów na temat stanu prac nad *Programem rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013.*

Raport o opłacie interchange

DSP NBP przedstawiał Radzie Raport o opłacie *interchange* dwukrotnie: pierwszą wersję na posiedzeniu w dniu 3 października 2011 r., zaś wersję drugą, uwzględniającą uwagi zgłoszone przez uczestników ww. posiedzenia do wersji pierwszej i rozszerzoną o przykłady rozwiązania kwestii opłaty *interchange* na Węgrzech, w Hiszpanii, Australii i w USA - na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2011 r.

Na posiedzeniu w dniu 3 października 2011 r. DSP NBP uznał karty płatnicze za instrument, który może odegrać największą rolę w rozwoju obrotu bezgotówkowego. Z tego powodu problem wysokości opłaty *interchange* jest od dłuższego czasu przedmiotem zainteresowania Departamentu. Wśród innych powodów zainteresowania DSP NBP opłatą *interchange* znalazły się: fakt, że obniżenie opłaty *interchange* jest przedmiotem działania nr 10 w *Programie rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013* oraz dyskusje parlamentarne, w kontekście ustawy o usługach płatniczych, nt. opłaty *surcharge*, która miała w pewnym sensie zrekompensować podmiotom przyjmującym płatności zbyt wysokie, ich zdaniem, obciążenia związane ze stawkami *interchange*, ponoszonymi przez nich na rzecz agentów rozliczeniowych, a pośrednio wydawców kart.

Przypomniano, że poprzedni raport o opłacie *interchange* był przedstawiony Radzie w październiku 2007 r. Został on również przyjęty przez Zarząd NBP. Kwestia opłaty *interchange* była przedmiotem postępowania antymonopolowego, prowadzonego przez UOKiK, a od decyzji Prezesa UOKiK banki wniosły odwołanie do sądu.

Poinformowano, że w obecnie prezentowanym *Raporcie* wykorzystano wyniki badania ankietowego przeprowadzonego przez DSP NBP w III kwartale 2011 r. Odpowiednie zapytania skierowano do organizacji VISA i MasterCard oraz do siedmiu największych agentów rozliczeniowych, których udział w rynku, pod względem wartości i liczby transakcji, jest największy. Poinformowano, że otrzymane informacje były w dużej mierze objęte klauzulą tajemnicy przedsiębiorstwa. Następnie omówiono treść *Raportu*. Poinformowano, że dynamika rozwoju sieci akceptacji w Polsce jest znacznie niższa niż dynamika liczby kart płatniczych oraz dynamika wolumenu i wartości transakcji dokonywanych przy ich użyciu. Zdaniem DSP NBP, wolno rozwijająca się sieć akceptacji stanowi barierę dla rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce. Zdefiniowano opłatę *interchange* jako opłatę wypłacaną przez agenta rozliczeniowego na rzecz banków wydawców od każdej transakcji bezgotówkowej, realizowanej przy użyciu karty. Stanowi ona charakterystyczny element czterostronnych systemów i jest zasadniczym składnikiem opłaty akceptanta pobieranej od sprzedawców przez agentów rozliczeniowych. W ramach międzynarodowych systemów kart płatniczych wyróżnia się trzy rodzaje opłat: krajowe,

wewnątrzregionalne oraz międzyregionalne. W *Raporcie* dokonano przeglądu aktualnych stawek opłat wewnątrzregionalnych (tj. transgranicznych) i krajowych. Przedstawiono następujące wnioski z powyższej analizy, ilustrując je odpowiednimi danymi liczbowymi:

- spośród rynków europejskich na polskim rynku obowiązują najwyższe lub jedne z najwyższych (zależnie od systemu kartowego i rodzaju karty) stawki opłaty *interchange*,
- poziom opłat jest zazwyczaj znacznie wyższy dla transakcji krajowych niż dla transakcji transgranicznych,
- opłaty *interchange* są wyższe dla kart debetowych w porównaniu z takimi opłatami dla kart kredytowych,
- przychody z tytułu opłat *interchange* rosły od 2007 r. szybciej niż wartość transakcji z rynku kart płatniczych,
- od 2006 r. przedziały opłat akceptanta nie uległy zmianie, natomiast udział opłaty *interchange* w tych opłatach od roku 2006 systematycznie rósł,
- oszacowanie rocznych przychodów banków z tytułu opłat *interchange* w Polsce w latach 2004-2016, przeprowadzone na podstawie wartości transakcji, wskazuje, iż od momentu ogłoszenia decyzji Prezesa UOKiK, tj. od 2006 r., do roku 2016 przychody te wzrosłyby niemal dwukrotnie. Można oczekiwać, że przy obniżeniu poziomu opłat *interchange* w Polsce rynek kart płatniczych będzie rozwijał się szybciej niż w ostatnich latach, stąd łączna wartość transakcji będzie wyższa od prognozowanej, co może pozytywnie wpłynąć na wielkość przychodów banków z tytułu opłat *interchange*.

Poinformowano, że w celu określenia możliwych kierunków rozwoju rynku kart płatniczych w Polsce przeprowadzono analizę scenariuszową. W *Raporcie* przedstawiono dwa scenariusze:

- scenariusz I: brak obniżenia poziomu opłaty *interchange* w Polsce
W tym przypadku należy oczekiwać pojawienia się silnej presji organizacji zrzeszających polskich akceptantów na wprowadzenie opłaty dodatkowej *surcharge*, co może wywołać negatywne skutki dla rozwoju rynku kart płatniczych w Polsce, ponieważ pobieranie przez sprzedawców dodatkowych opłat od klientów może ich skutecznie zniechęcić do dokonywania płatności bezgotówkowych przy użyciu kart.
- scenariusz II: obniżenie poziomu opłat w Polsce
W tym przypadku rynek kart powinien rozwijać się szybciej, a liczba i wartość transakcji wzrosnąć na tyle wyraźnie, że przychody z tytułu opłat *interchange*, mimo obniżenia jej stawek, będą również znaczące.

Przedstawiono propozycję 4 działań, których podjęcie powinno, zdaniem DSP NBP, doprowadzić do obniżenia opłaty *interchange* do średniego poziomu europejskiego.

1. Powołanie zespołu roboczego składającego się z przedstawicieli zainteresowanych stron, tj. akceptantów, wydawców kart płatniczych, organizacji kart płatniczych oraz agentów rozliczeniowych, którzy w oparciu o wyniki zaprezentowanego raportu i zapisy programu rozwoju obrotu bezgotówkowego, przeprowadzą analizę możliwości dokonania zmian w zakresie struktury i wysokości opłaty *interchange*. Proponuje się, żeby prace zespołu koordynował NBP.
2. Przygotowanie i przedstawienie przez ww. zespół wyników prac na pierwszym posiedzeniu Rady ds. Systemu Płatniczego w 2012 roku.
3. Przygotowanie przez organizacje kart płatniczych harmonogramu działań mających na celu dojście do oczekiwanej struktury i wielkości opłat oraz zaprezentowanie tego harmonogramu na posiedzeniu Rady najpóźniej w czerwcu 2012 roku.
4. W przypadku, gdyby członkowie zespołu nie doszli do porozumienia i organizacje kart płatniczych nie zaprezentowały ścieżki dojścia, o której mowa wyżej - powrót do propozycji rozwiązań legislacyjnych, tj. wprowadzenia zapisów ustawowych wdrażających opłatę *surcharge* lub wprowadzenie rozwiązania prawnego, nadającego jednej z instytucji nadzorczych uprawnienia do regulowania rynku w zakresie maksymalnej wysokości opłat *interchange*.

W dyskusji propozycja powołania zespołu roboczego i powierzenie mu wskazanych wyżej zadań zyskała powszechną aprobatę. W kontekście znacznych obciążeń finansowych, które, zdaniem ZBP, zostaną nałożone na banki do lat 2018-2020, i wynikającej stąd konieczności istnienia w miarę zdywersyfikowanych źródeł dochodów sektora bankowego zaapelowano o poszukiwanie rozwiązań, które sprzyjałyby zadowoleniu klientów i zachęcały do korzystania z obrotu bezgotówkowego, poszerzania sieci akceptantów i jednocześnie generowania dochodów sektora bankowego na opłacalnym poziomie. Nawiązując do wyników badań nt. barier rozwoju obrotu bezgotówkowego, wyrażono pogląd, że jedynymi sposobami zwiększenia tego obrotu są równocześnie prowadzone następujące działania: rozwijanie sieci, dyskusja o wysokości *interchange* i edukacja społeczeństwa. Wiceprezes Zarządu ZBP w imieniu ZBP zadeklarował wolę uczestniczenia Związku w pracach zespołu, zmierzających do realizacji scenariusza II (obniżenie opłaty *interchange*). Poparł on propozycję koordynowania prac zespołu przez NBP. Przedstawiciele organizacji kartowych VISA i MasterCard w imieniu swoich organizacji zgłosili akces do prac w zespole. Zgłoszona w dyskusji propozycja zaproszenia do udziału w tych pracach zyskała powszechne poparcie.

Rada omówiła pierwszą wersję *Raportu o opłacie interchange*, opracowanego przez Narodowy Bank Polski, i przyjęła wnioski wynikające z *Raportu*.

Na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2011 r. przedstawiono nową, poszerzoną wersję *Raportu o opłacie interchange*. Poinformowano, że celem *Raportu* jest przedstawienie aktualnej informacji o opłacie *interchange* w Polsce oraz o działaniach podjętych w związku z zagadnieniem tej opłaty w innych krajach. Następnie omówiono dodane do *Raportu* sposoby rozwiązania problemu opłaty *interchange* na Węgrzech, w Hiszpanii, Australii i w USA. Na tym tle poinformowano, że zamiarem Zespołu Roboczego ds. Opłaty *Interchange* (zwanego dalej Zespołem), powołanego w wyniku dyskusji na ten temat na poprzednim posiedzeniu Rady, jest wypracowanie takiego rozwiązania, które dzięki spodziewanemu zwiększeniu skali sprzedaży pozwoli osiągnąć większe zyski mimo niższych opłat. Przedstawiono dotychczasowy przebieg i wyniki pracy Zespołu. Poinformowano, że wszystkie podmioty zaproszone przez Przewodniczącą Rady do udziału w pracach Zespołu pozytywnie odpowiedziały na to zaproszenie, jednak po pierwszym posiedzeniu organizacja MasterCard zrezygnowała z udziału w pracach Zespołu, motywując swoją decyzję obawą przed poniesieniem ryzyka prawnego, mimo potwierdzonego niezależnie przez Departament Prawny NBP i UOKiK braku sprzeczności celów i przebiegu spotkań Zespołu z przepisami polskiego prawa. Poinformowano, że Zespół odbył dwa spotkania w dniach 21 listopada i 14 grudnia 2011 r. Podczas dyskusji każda ze stron wyraziła swoją wstępną opinię na temat przedmiotowej problematyki. Dominował pogląd, że przy braku ostatecznej decyzji w sprawie sposobu ustalania wysokości opłaty *interchange* z jednej strony, z drugiej zaś wobec wysokiego poziomu tej opłaty, stanowiącego barierę dla rozszerzania się sieci akceptacji kart płatniczych w Polsce, utworzenie Zespołu i praca w nim tworzy szansę osiągnięcia kompromisu i uzyskania konsensusu między stronami o różnych interesach. Głównym celem drugiego posiedzenia było przedstawienie zagadnień z zakresu metodyki liczenia kosztów i przychodów dotyczących kart płatniczych i udziału opłaty *interchange* w kosztach. Prezentacje na ten temat przedstawili akceptanci oraz VISA w imieniu wydawców kart bankowych. Zaproponowano przeprowadzenie badania, którego celem będzie określenie kosztów wydawców kart płatniczych. Ustalono, że badanie rozpocznie się w styczniu 2012 r. W wyniku dyskusji zdecydowano, że kolejne spotkanie Zespołu, zaplanowane na dzień 31 stycznia 2012 r., będzie poświęcone dyskusji nad propozycjami kierunków zmian w strukturze i wysokości opłaty *interchange*. Propozycje te zostaną przygotowane przez DSP NBP na podstawie dotychczas zebranych materiałów i przeprowadzonych analiz oraz wyników odpowiedniej ankiety, która zostanie rozesłana w grudniu 2011 r. z prośbą o udzielenie odpowiedzi do dnia 10 stycznia 2012 r. Przypomniano, że zgodnie z odpowiednią decyzją Rady, Zespół powinien przedstawić raport końcowy ze swojej działalności na posiedzeniu Rady w marcu 2012 r.

W dyskusji przedstawiciel MasterCard poinformował o tym, że reprezentowana przez niego organizacja nie będzie uczestniczyła w pracach Zespołu, jednak będzie je aktywnie obserwowała.

Zadeklarował też zamiar stosowania elastycznego podejścia do wypracowanych propozycji rozwiązań.

W dalszej części dyskusji podkreślono konieczność prowadzenia prac Zespołu z zastosowaniem zasady równości stron. Zaapelowano o rozagę w podejściu do przedmiotowego zagadnienia, powolne i systematyczne urealnianie stawek do poziomu średniej europejskiej, z myślą o rozwoju obrotu bezgotówkowego, a nie z perspektywy korzyści którejkolwiek ze stron.

Zwrócono uwagę na zalety hiszpańskiego modelu obniżania opłaty *interchange*, m. in. na kompromisową drogę jego wypracowania oraz uzależnienie zmian wysokości opłaty *interchange* od rozwoju obrotu bezgotówkowego i przejrzystość. Podkreślono, że rozwiązanie przyjęte w Hiszpanii dało akceptantom prawo pełnienia roli rzeczywistego kreatora rynku kart płatniczych. Wyrażono pogląd, że alternatywą wobec wypracowania przez zainteresowane strony rozwiązania kompromisowego będą działania administracyjne, podejmowane w kręgach niezwiązanych z rynkiem kart płatniczych, które w efekcie mogą okazać się niekorzystne dla tego rynku. Na tym tle przedstawiciel Ministerstwa Finansów uznał termin zakończenia prac Zespołu, określony przez Radę na czerwiec 2012 r., za odległy i zaapelował o przyspieszenie tych prac. Ustosunkowując się do tego apelu, Przewodniczący Rady wyraził wątpliwość w możliwość znacznego ich przyspieszenia, akcentując znaczenie faktu, że metoda użyta do wypracowania kompromisu powinna być metodą niekwestionowaną w późniejszym czasie.

Rada zapoznała się z rozszerzoną i uzupełnioną wersją *Raportu o opłacie interchange*, przygotowanego przez DSP NBP, oraz z informacją na temat prac Zespołu Roboczego ds. Opłaty Interchange.

Założenia systemu oceny programów organizacji kartowych

Założenia systemu oceny programów organizacji kartowych przedstawił DSP NBP na posiedzeniu Rady w dniu 3 października 2011 r. Przypomniano, że prezentowany materiał powstał w wyniku dyskusji na przedmiotowy temat na posiedzeniu Rady w czerwcu 2011 r. Wyjaśniono, że ze względu na złożoność problemu w materiale zaproponowano wypracowanie odpowiedniego rozwiązania w trzech etapach:

- uzgodnienie i przyjęcie przez Radę na obecnym posiedzeniu kształtu systemu oceny, wariantu jej przeprowadzania i harmonogramu,
- przygotowanie i uzgodnienie szczegółowych kryteriów oceny,
- przeprowadzenie oceny według przyjętych kryteriów.

Zaproponowano dwa warianty sposobu przeprowadzenia oceny: wariant I: ocena programów dokonana przez niezależny podmiot, wariant II: samoocena programów dokonana przez organizacje kartowe. Odnosząc się do harmonogramu działań, poinformowano, że zakończenie oceny

przewidziano w nim na czerwiec 2012 r. Zwrócono uwagę na koszty związane z realizacją wariantu I, które, zdaniem DSP NBP, powinny zostać pokryte przez ZBP, jako wnioskodawcę, oraz zainteresowane podmioty. Zaproponowano, aby w przypadku braku możliwości zrealizowania wariantu I ze względu na koszty realizowany był wariant II. Samoocena byłaby dokonywana w oparciu o wspólne, obiektywne i mierzalne kryteria, a jej wyniki byłyby przedstawiane Radzie.

W dyskusji większość jej uczestników opowiedziała się za wariantem I, podkreślając walor jego obiektywności. Przedstawiciel MasterCard zapowiedział podjęcie przez MasterCard decyzji w sprawie wyboru wariantu po uzyskaniu informacji o wysokości kosztów do poniesienia przy wyborze wariantu I.

Przedstawiciel ZBP odniósł się negatywnie do propozycji współfinansowania przez ZBP kosztów dokonania oceny programów organizacji kartowych przez niezależny podmiot, ale zadeklarował wolę pełnienia przez ZBP roli menadżera tego projektu.

Podsumowując dyskusję, Przewodniczący Rady zaproponował, aby wobec nieznaney obecnie wysokości kosztów do poniesienia przy wyborze wariantu I, odłożyć podjęcie ostatecznej decyzji w tej kwestii do czasu, gdy koszty te będą znane.

Rada przedyskutowała i zaakceptowała założenia systemu oceny programów organizacji kartowych, przygotowane przez Narodowy Bank Polski.

Kryteria oceny programów organizacji kartowych

Materiał na powyższy temat przedstawił DSP NBP na posiedzeniu Rady w dniu 16 grudnia 2011 r. Poinformowano, że propozycja NBP, w której uwzględniono sugestie, przedstawione przez organizacje VISA i MasterCard, obejmuje kryteria podzielone na dwie części. Pierwsza z nich zawiera wspólne dla obu organizacji kryteria, według których oceniano by zasady prac nad wdrożeniem programu (analizę rynku, założenia, sposób konstruowania funduszy, zasady wpłat na fundusze, kryteria dystrybucji środków i inne) oraz proces zarządzania programem po jego wdrożeniu (monitorowanie wykorzystania środków przez ich beneficjentów, zasady informowania rynku o realizacji programu itp.). Druga część kryteriów obejmuje kryteria ilościowe, tj. mające charakter mierników, różne dla obu programów i specyficzne dla każdego z nich. Ocena dokonana przez niezależny podmiot powinna dotyczyć porównania wartości poszczególnych mierników w momencie startu programów i w momencie dokonywania oceny. Poinformowano, że, zgodnie z harmonogramem zawartym w materiale, okres do końca stycznia 2012 r. będzie poświęcony na zbieranie i analizowanie uwag do proponowanych kryteriów, zgłoszonych przez organizacje kart płatniczych i członków Rady. Na posiedzeniu Rady w marcu 2012 r. nastąpiłoby zatwierdzenie kryteriów. Realizacja dalszych etapów powinna pozwolić na zaprezentowanie Radzie wyników oceny obu programów na posiedzeniu Rady we wrześniu 2012 r.

W dyskusji przedstawiciele MasterCard i VISA zaakceptowali propozycję kryteriów oceny programów, w tym także zakres informacji i danych niezbędnych do przeprowadzenia oceny. Nawiązując do propozycji dokonania oceny przez podmiot zewnętrzny, przedstawiciel MasterCard poinformował, że jego organizacja przedstawi swoje stanowisko w tej kwestii gdy będą znane koszty dokonania oceny i zakres odpowiedniej analizy.

Przypomniano, że stosowne informacje i dane organizacje kart płatniczych powinny przekazać do ZBP, który pełni rolę koordynatora działań związanych z oceną programów. Przedstawiciel ZBP zastrzegł sobie możliwość skonsultowania wyboru podmiotu oceniającego z organizacjami kart płatniczych. Zaznaczył, że powinien to być podmiot uznany za wiarygodny przez obie organizacje. Przewodniczący Rady zaproponował, aby wobec akceptacji przedstawionego projektu kryteriów oceny przez obie organizacje kartowe termin zbierania uwag skrócić do dnia 16 stycznia 2012 r.

Rada przedyskutowała propozycje kryteriów oceny programów organizacji kartowych, opracowane przez Narodowy Bank Polski, i zatwierdziła propozycje dalszych działań związanych z przeprowadzeniem oceny tych programów.

2.2.3. Opinie Rady na temat opracowań przeznaczonych do przedłożenia Zarządowi NBP

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2010 r.

Na posiedzeniu w dniu 25 marca 2011 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2010 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2011 r.

Na posiedzeniu w dniu 3 października 2011 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2011 r. i pozytywnie ją zaopiniowała.

3. Podsumowanie

W 2011 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określonego w *Uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego.*

W omawianym okresie, podczas czterech posiedzeń, Rada rozpatrzyła zagadnienia objęte 34 tematami, realizując, z dwoma wyjątkami, wszystkie zadania zawarte w *Rocznym planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 r.* i omawiając dodatkowo 5 tematów nieujętych w *Planie.*

Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, KIR S.A., KDPW S.A. i Ministerstwo Finansów.

W roku sprawozdawczym w działalności Rady dominowały zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego, a wśród nich problematyka dalszego rozwoju obrotu bezgotówkowego, w tym zagadnienia związane z rynkiem kart płatniczych w aspekcie rozwoju obrotu bezgotówkowego i kwestia przyjęcia *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2010-2013* jako programu rządowego.

Bardzo istotna była także tematyka dotycząca włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej. W tym kontekście za szczególnie istotną należy uznać tematykę związaną z transpozycją przepisów PSD do polskiego prawa oraz projekt uruchomienia w KDPW_CCP rozliczeń derywatów OTC oraz transakcji repo, przy wykorzystaniu mechanizmu nowacji.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W powyższych kwestiach Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska, rekomendacje i wnioski oraz inicjowała działania niezbędne do realizacji uzgodnionych i przyjętych propozycji, pełniąc rolę koordynatora działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie niniejszego sprawozdania.

Piotr Wiesiołek
Pierwszy Zastępca Prezesa
Narodowego Banku Polskiego

**Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady
w 2011 roku**

1.	Piotr Wiesiołek	Przewodniczący Rady, Wiceprezes NBP – Pierwszy Zastępca Prezesa NBP
2.	Krzysztof Pietraszkiewicz	Wiceprzewodniczący Rady, Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
3.	Piotr Alicki	Zastępujący Członka Rady, Wiceprezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A. (od 14 stycznia 2011 r.)
4.	Jacek Bartkiewicz	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Gospodarki Żywnościowej S.A.
5.	Krzysztof Broda	Zastępujący Członka Rady, Zastępca Dyrektora Pionu Nadzoru Finansowego Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (do 21 listopada 2011 r.)
6.	Janusz Diemko	Członek Rady, Prezes Zarządu First Data Polska S.A.
7.	Richard Gaskin	Członek Rady, p.o. Prezesa Zarządu Banku BPH S.A.
8.	Zbigniew Jagiełło	Członek Rady, Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
9.	Andrzej Jakubiak	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego (od 13 października 2011 r.)
10.	Jerzy Józkowiak	Członek Rady, Dyrektor Generalny Poczty Polskiej S.A. (od 1 marca 2011 r.)
11.	Stanisław Kluza	Członek Rady, Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego (do 30 września 2011 r.)
12.	Wojciech Kwaśniak	Zastępujący Członka Rady, Zastępca Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego (od 22 listopada 2011 r.)
13.	Alicja Kornasiewicz	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A. (do 30 kwietnia 2011 r.)
14.	Luigi Lovaglio	Członek Rady, Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A. (od 1 maja 2011 r.)
15.	Kazimierz Małecki	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
16.	Tomasz Pasikowski	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor ds. Operacji i Bezpieczeństwa, BRE Bank S.A.
17.	Iwona Sroka	Członek Rady, Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
18.	Cezary Stypułkowski	Członek Rady, Prezes Zarządu BRE Banku S.A.
19.	Jerzy Zań	Zastępujący Członka Rady, Dyrektor Zarządzający Banku BPH S.A.
20.	Adam Tochmański	Sekretarz Rady, Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego Narodowego Banku Polskiego

Roczny Plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 r.

I. 25 marca

1. Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2010 r. (NBP) – **A**
2. Przyjęcie *Rocznego planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2011 r.* (NBP) – **A**
3. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2010 r. (NBP) – **A**
4. Implementacja rozwiązań biometrycznych – aspekty prawne i społeczne (ZBP) –**A**
5. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2010 r. (NBP) – **B**
6. Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2010 r. (NBP) – **B**
7. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2010 r.) (NBP) – **B**

II. 22 czerwca

1. Informacja o systemie CLS – główne założenia i zasady funkcjonowania oraz potencjalne możliwości uczestnictwa polskiego złotego w rozrachunku transakcji na rynku walutowym z wykorzystaniem tego systemu (NBP) - **A**
2. Informacja nt. stanu prac nad projektem ustawy o usługach płatniczych (MF) – **A**
3. Regulacje i programy międzynarodowych organizacji kart płatniczych – wpływ na rynek polski (ZBP) – **A**
4. Zapobieganie sytuacjom awaryjnym w rozliczeniach międzybankowych (ZBP, KIR S.A.) – **A**
5. Zakres informacji przekazywanych przez banki do NBP dotyczących liczby przypadków oraz wartości transakcji fraudowych – propozycja zmian (ZBP) – **A**
6. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2011 r. (NBP) – **B**
7. Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2011 r. (NBP) – **B**
8. Informacja nt. firm zajmujących się pośrednictwem w przyjmowaniu wpłat gotówkowych na rachunki bankowe (NBP) – **B**

III. 26 września

1. Informacja nt. stanu prac dotyczących systemu SORBNET2 (NBP)

2. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2011 r. (NBP) – **A**
3. Stan prac nad realizacją *Programu rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2011-2013* (MF) – **A** (pod warunkiem wcześniejszego przyjęcia Programu przez Radę Ministrów)
4. Dobre praktyki w zakresie prowadzenia rachunków dla osób nieubankowionych (ZBP) – **A**
5. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2011 r. (NBP) – **B**
6. Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2011 r. (NBP) – **B**
7. Wnioski z VI Kongresu Gospodarki Elektronicznej (ZBP) – **B**
8. Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2010 r. – czerwiec 2011 r.) (NBP) – **B**

IV. 16 grudnia

1. Informacja nt. projektu SE-2012 i przeniesienia rozrachunku międzybankowego w euro z systemu SORBNET-EURO na jednolitą wspólną platformę (SSP) systemu TARGET2 (NBP) - **A**
2. Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2010 r. (NBP) – **A**
3. Informacja o rozliczeniach pieniężnych i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2011 r. (NBP) – **B**
4. Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2011 r. (NBP) – **B**
5. Sprawozdanie z wdrażania SEPA w Polsce (ZBP) – **B**
6. Informacja na temat podmiotów prowadzących działalność polegającą na realizowaniu międzynarodowych przekazów pieniężnych (NBP) – **B**
7. Porównanie wysokości opłat za przelewy transgraniczne i krajowe w euro w polskich bankach (luty 2010 r. – wrzesień 2011 r.) (NBP) – **B**

Rekomendacja Rady ds. Systemu Płatniczego

Rada ds. Systemu Płatniczego w dniu 3 października 2011 r. omówiła Zalecenie Komisji Europejskiej w sprawie dostępu do zwykłego rachunku płatniczego, opublikowane w dniu 18 lipca 2011 r. W zaleceniu tym Komisja zachęca Państwa Członkowskie Unii Europejskiej, aby zadbały o udostępnienie tego rodzaju kont konsumentom z zachowaniem rozsądnych stawek opłat za konto, niezależnie od kraju pobytu w Unii Europejskiej czy statusu finansowego konsumenta.

Biorąc pod uwagę wynikające z Zalecenia wnioski dla każdego Państwa Członkowskiego Unii Europejskiej, Rada ds. Systemu Płatniczego rekomenduje podjęcie następujących działań:

- 1. wypracowanie założeń zwykłego rachunku płatniczego w Polsce przez Zespół ds. Podstawowego Rachunku Bankowego przy Komitecie ds. Systemu Płatniczego do lutego 2012 r. – rekomendacja kierowana do Związku Banków Polskich,**
- 2. zaproponowanie działań organizacyjnych mających na celu ustalenie organu zbierającego i przekazującego do Komisji Europejskiej żądane przez nią informacje, a także sprawującego nadzór nad przestrzeganiem wymogów Zalecenia – rekomendacja kierowana do Ministerstwa Finansów, we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim i Komisją Nadzoru Finansowego.**